

490 LET

OD ZAVEDENÍ ORGANIZOVANÉHO POŠTOVNICTVÍ V ČESKÝCH ZEMÍCH

1526 – 2016

Čeští a středoevropští sběratelé poštovní historie si letos připomínají významné výročí. Před 490 lety vzniklo organizované poštovníctví v českých zemích. Stalo se tak v úzké souvislosti se zvolením Ferdinanda Habsburského českým králem českými stavy. Tato událost se stala dne 23. 10. 1526.

Dne 25. 10. 1526, dva dny po této významné události, byla otevřena první poštovní trať v Čechách mezi Prahou a Vídní. Sloužila k dopravě zprávy o zvolení habsburského panovníka českým králem. Cesta posílů trvala 36 hodin a dopravu zajišťovala známá rodina Taxisů.

Tímto datem začíná organizovaná doprava poštovních zásilek v českých zemích.

Radonice 2016

Autor: Ivan Leiš

25. 10. 1526

ZAČÁTEK ORGANIZOVANÉHO POŠTOVNICTVÍ

V ČESKÝCH ZEMÍCH

„Tyto osoby, učinivše jedna každá obzvláště přísahu v kostele svatého Víta, vešly do kaple svatého Václava a tu každá ta osoba svůj oumysl zjevně před jinými oznámila a zjevně a světle vyhlásila.

A tu se snesli všichni jednosvorně, odtud vyšli společně a šli až do soudné světnice a tu purkrabí pražský jich svolení vyvolení vyhlásil, řka

FERDINANDUS JEHO MILOST, ARCIKNÍŽE RAKOUSKÝ,

JEST KRÁL ČESKÝ

Marek Bydžovský z Florentina, profesor, rektor a kronikář

Těmito slovy zaznamenal Marek Bydžovský z Florentina významnou událost v historii českých zemí, která se udála dne 23. 10. 1526 ve Svatováclavské kapli, kde odpoledne tohoto dne zasedlo volební grémium 24 osob tří stavů po osmi volitelích – panského, rytířského a měšťanského, aby zvolili nového českého krále Ferdinanda I. Habsburského, manžela Anny Jagellonské (sňatek 28. 5. 1521). Jeho kronika zaznamenává další detaily volby krále včetně konkrétních jmen volitelů. Ferdinand I. byl zvolen po smrti českého a uherského krále Ludvíka Jagellonského v bitvě proti Turkům u Moháče.

VOLBA A ZŘÍZENÍ PRVNÍ POŠTOVNÍ TRASY

Volba nebyla jednoduchá, začala již 9. října 1526 a vyústila v rozhodnutí až 23. 10. 1526. Dopisem z 9. října 1526 české stavy požádaly arciknížete o **zřízení mimořádného spěšného poštovního spojení tak, aby byla zajištěna rychlá komunikace mezi českými stavy a kandidátem na český trůn.** Ferdinand dopis obdržel 15. 10. a vyhověl – nechal okamžitě zřídit poštovní spojení mezi oběma zeměmi.

Jak uvádějí čeští poštovní historici v knize Poštovníctví v Čechách, na Moravě a ve Slezsku (Čtvrtník-Galuška-Tošnerová) : „Spěšní poslové taxiské rakouské pošty jezdili pravděpodobně po zemské silnici mezi Vídní a Prahou přes jižní Moravu a jižní Čechy. Nepochybně to byli zdatní jezdci, protože mu zprávu o zvolení 23. října 1526 doručili za 36 hodin.“

Dále dodávají, že „Ferdinand I. nařídil po svém zvolení v roce 1527 zavést pravidelné neboli řádné (Ordinari) poštovní spojení, jehož jediným úkolem bylo zajistit vzájemnou přepravu panovnických dopisů a úřední korespondenci obou komor. V Praze byl založen úřad poštmistra a na zemské silnici mezi Vídní a Prahou, která se stala první poštovní tratí na našem území, vznikly první poštovní stanice, určené pro výměnu koní poštovních jízdních posílů – kurýrů. Byly na trati rozloženy přibližně po 2 – 3 geografických mílích (1 míle – cca 7,42 km), které měli poštovní kurýři ujet na jednom koni zhruba za 2 – 3 hodiny a pak si zde vyměnit unaveného koně za odpočinutého. V náročnějších terénech se zřizovaly blíže u sebe, a to způsobilo, že se nacházely i ve zcela malých a jinak bezvýznamných vesnicích. „ Pravděpodobné schéma první poštovní trasy je v ilustraci připojeno k tomuto článku (převzato z již citované publikace).

To je začátek pravidelného poštovního spojení na našem území , který byl v úzkém spojení s volbou Ferdinanda I. Habsburského českým králem. Letos si připomínáme 490 let od tohoto okamžiku.

OKOLNOSTI VÝZNAMNÉHO ROZHODNUTÍ

Vzhledem k tomu, že se jedná o dost významnou událost v historii naší vlasti, stojí za to si připomenout historické okolnosti, které předcházely a provázely tuto událost včetně stručné kroniky života Ferdinanda I. Habsburského. Když budu parafrázovat slova Jiřího Suchého, „trocha historie nikoho nezabije“. Text doplňuje několik podobenek Ferdinanda I., jeho ženy Anny Jagellonské a zmíněná mapka poštovní tratě.

BITVA U MOHÁČE 29. 8. 1526

Křesťanští svatí bojovníci byli krutě poraženi v bitvě u Moháče tureckými vojsky. Moháč je dolnorakouské město nedaleko srbsko-chorvatsko-maďarské hranice. Největší ztrátou pro české země byla smrt Ludvíka JAGELLONSKÉHO. Jeho smrtí celý Jagellonský rod po meči vymírá (Ludvík Jagellonský neměl potomka). Křesťané přišli o moudrého vládce a Čechy o svého krále. Zemřel i se svým ořem v bažinách. Cesta k českému (a dalším trůnům) byla otevřena. Kromě jiných i Habsburkové začali usilovat o český trůn.

FERDINAND I. HABSBURSKÝ

(kronika života)

10. 3. 1503 narozen v Alcalá de Henares (40 km od Madridu)

Jeho rodiči byli Filip I. Sličný a španělská infantka Jana Šílená.

1515 Maxmilián I. (Ferdinandův děd) a Vladislav Jagellonský podepsali tzv. vídeňské sňatkové

smlouvy(stvrzena

svatba Ferdinanda I. s Annou Jagellonskou)

28.5.1521 dynastický sňatek s Annou Jagellonskou, českou a uherskou princeznou (1503 – 1547)

Měli spolu 15 dětí, mimo jiné i Ferdinandova nástupce Maxmiliána II.

8.10.1526 začala volba českého krále

9.10.1526 prosba českých stavů o zřízení pravidelného poštovního spojení mezi Vídní a Prahou

23.10.1526 zvolen českými stavy za českého krále ve Svatováclavské kapli volebním grémiem (24

osob tří stavů – panského, rytířského a měšťanského) na mimořádném zemském sněmu

25.10.1526 zpráva o zvolení Ferdinanda I. odeslány poštovními posly z Prahy do Vídně

24.2.1527 Ferdinand I. korunován českým králem

1527 vydán nový dvorský řád (Hofstaatsordnung), v Praze zřízena Česká komora

5.1.1531 zvolen císařem římským

11.1.1531 korunován císařem římským

1556 do Čech přicházejí jezuité

15.3.1558 vyhlášen římskoněmeckým králem

1561 obsazeno pražské arcibiskupství

25.7.1564 umírá jako římskoněmecký král, římský císař, český a uherský král, moravský markrabě a rakouský arcivévoda ve Vídni ve věku 61 let, obřad se koná ve Vídni, pohřben je po boku své ženy v

v chrámu svatého Víta) . Na trůn přichází Maxmilián II. (1527 – 1576).

CO ROZHODLO O ZVOLENÍ A JACÍ BYLI DALŠÍ KANDIDÁTI

Těch, kteří usilovali o český trůn, bylo více. To, že byl zvolen Ferdinand I., rozhodla celá řada faktorů:

vliv habsburského rodu, vyšší šlechta přála habsburskému kandidátovi, Ferdinand I. měl dobrý vztah k městskému stavu, hrozilo turecké nebezpečí, slib Ferdinanda, že bude dodržovat kompaktáta, slib, že bude respektovat svobodu českých stavů, úvazek, že jeho sídlo bude v Praze a slib, že uzná dobrovolně volbu. Volba rozhodla o tom, že na několik století české země byly pod vládou Habsburků

a že se vytvořila personální unie českých, uherských a rakouských zemí.

Ve smlouvách byla řada podmínek. Například to, že když se Ferdinandovi nenarodí mužský potomek, pak rozhodnou české stavy a další.

Zajímavé jsou i osobnosti, které usillovaly o český trůn – vnuci Jiřího z Poděbrad, Karel Winterberský, saský kurfiřt Jan a jeho synové, Jáchym Braniborský, Jiří Saský, francouzský král František I., Bavoři vévoda Vilém a Ludvík, polský král Zikmund I. a další. Objevují se i čeští politici: Zdeněk Lev z Rožmitálu a Vojtěch z Pernštejna.

Zajímavé jsou i osoby, které popisuje již zmíněný kronikář profesor a rektor Marek Bydžovský z Florentina, ale to je již jiná historie. Je pravdou, že mnozí z volitelů rozhodli i o zřízení poštovního spojení a organizovaného poštovníctví, ať již vědomě či nevědomě.

Zdroje: 1/ Část uvedena v textu článku (citace vyznačeny)

2/ www.wikipedia.org

3/ www.wikiwand.com

4/ www.google.cz

5/ www.neaktuality.cz Autor: Ivan Leiš

Článek napsán pro portál www.kf0015.cz v roce 2016.